

VAI TRÒ CỦA BỘ NỘI VỤ TRONG SỰ NGHIỆP XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI

NGUYỄN MINH PHƯƠNG*
ĐỖ THỊ THỦY**

Một trong những nhiệm vụ trọng tâm của hệ thống chính trị và toàn xã hội là tập trung phát triển nông nghiệp, nông thôn và nâng cao đời sống của người dân ở nông thôn nhanh và bền vững. Trong 15 năm qua, Bộ Nội vụ là cơ quan của Chính phủ đã thực hiện chức năng quản lý nhà nước về các ngành, lĩnh vực theo quy định của pháp luật đã có những đóng góp quan trọng trong việc thực hiện mục tiêu phát triển đất nước nói chung và trong sự nghiệp xây dựng nông thôn mới nói riêng. Bài viết đề cập đến kết quả công tác của Bộ Nội vụ, trong đó có những nhiệm vụ liên quan đến triển khai thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới.

Từ khóa: Xây dựng nông thôn mới; chương trình quốc gia; Bộ Nội vụ.

One of the key tasks of the political system and society as a whole is to focus on developing agriculture and rural areas and improving the living standards of rural residents rapidly and sustainably. Over the past 15 years, the Ministry of Home Affairs, which performs state management functions in various sectors and fields as stipulated by the law, has made significant contributions to achieving the country's development goals in general, and specifically in the endeavor of constructing new rural areas. This article highlights the outcomes of the Ministry of Home Affairs' work, including its tasks related to the implementation of the national target program on new rural construction.

Keywords: New rural construction; national program; Ministry of Home Affairs.

NGÀY NHẬN: 18/10/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 15/12/2023

NGÀY DUYỆT: 15/01/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.336.2024.740>

1. Đặt vấn đề

Sau 15 năm thực hiện Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 05/8/2008 Hội nghị lần thứ 7 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về nông nghiệp, nông dân, nông thôn, xây dựng nông thôn mới đã trở thành phong trào sâu rộng, với sự tham gia tích cực của cả hệ thống chính trị và toàn dân, về đích sớm hơn so với mục tiêu. Báo cáo của Văn phòng Điều phối

Nông thôn mới Trung ương cho biết, đến tháng 6/2023, cả nước có 6.022/8.177 xã (73,65%) đạt chuẩn nông thôn mới, trong đó có 1.331 xã đạt chuẩn nông thôn mới nâng cao và 176 xã đạt chuẩn kiểu mẫu (bình quân cả nước đạt 16,9 tiêu chí/xã); ở cấp huyện: có

* PGS.TS, Học viện Hành chính Quốc gia

** Vụ Công tác thanh niên, Bộ Nội vụ

263 đơn vị cấp huyện thuộc 58 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương đã được Thủ tướng Chính phủ công nhận hoàn thành nhiệm vụ/đạt chuẩn nông thôn mới (chiếm 40,8% tổng số đơn vị cấp huyện của cả nước); cấp tỉnh: 19 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương có 100% số xã đạt chuẩn nông thôn mới, tăng 1 tỉnh (Trà Vinh) so với năm 2022, có 5 tỉnh (Nam Định, Đồng Nai, Hà Nam, Hưng Yên và Hải Dương) đã được Thủ tướng Chính phủ công nhận hoàn thành nhiệm vụ xây dựng nông thôn mới¹.

Tại Điều 1 Nghị định số 63/2022/NĐ-CP ngày 12/9/2022 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Nội vụ, theo đó, Bộ có 28 nhóm nhiệm vụ, quyền hạn, trong đó có những nhiệm vụ liên quan trực tiếp đến việc thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới, như: chính quyền địa phương, địa giới đơn vị hành chính; cán bộ, công chức cấp xã; đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức xã; nâng cao năng lực, chuyển đổi nhận thức tư duy cho đội ngũ cán bộ, công chức làm công tác xây dựng nông thôn mới các cấp, đặc biệt là cấp cơ sở; công tác thi đua - khen thưởng.

2. Những nội dung nhiệm vụ của Bộ Nội vụ trong thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới

a. Về chính quyền địa phương, địa giới đơn vị hành chính

Trong giai đoạn 2019 - 2021, Bộ Nội vụ đã tham mưu và xây dựng phương án trình các cấp có thẩm quyền quyết định sắp xếp 21 đơn vị hành chính cấp huyện và 1.056 đơn vị hành chính cấp xã. Qua thực hiện sắp xếp, đã giảm được 8 đơn vị hành chính cấp huyện và 561 đơn vị hành chính cấp xã².

Bộ đã trình Chính phủ để trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội ban hành Nghị quyết số 27/2022/UBTVQH15 ngày 21/9/2022 về sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị quyết số 12/11/2016/UBTVQH13 ngày 25/5/2016 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về tiêu chuẩn

của đơn vị hành chính và phân loại đơn vị hành chính (Văn bản hợp nhất số 19/VBHN-VPQH về tiêu chuẩn của đơn vị hành chính và phân loại đơn vị hành chính). Đồng thời, trình Chính phủ để trình Ủy ban Thường vụ Quốc hội thông qua Nghị quyết số 35/2023/UBTVQH15 khóa XV tại phiên họp thứ 24 ngày 12/7/2023 (có hiệu lực từ ngày 19/7/2023) về sắp xếp đơn vị chính cấp huyện, cấp xã và trình Chính phủ ra Nghị quyết số 117/NQ-CP ngày 30/7/2023 ban hành Kế hoạch thực hiện sắp xếp đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã giai đoạn 2023 - 2030. Theo đó, Nghị quyết số 35/2023/UBTVQH15 quy định cụ thể về các đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã thuộc diện sắp xếp và các trường hợp không bắt buộc sắp xếp đơn vị hành chính (đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã thuộc diện sắp xếp nhưng có một trong các yếu tố đặc thù thì không bắt buộc thực hiện sắp xếp). Yêu cầu sau khi sắp xếp, các đơn vị hành chính phải đạt tiêu chuẩn về diện tích tự nhiên và quy mô dân số theo quy định tại Nghị quyết số 35/2023/UBTVQH15.

b. Về cán bộ, công chức cấp xã

Thực hiện Quyết định số 318/QĐ-TTg ngày 08/3/2022 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Bộ tiêu chí quốc gia về xã nông thôn mới và Bộ tiêu chí quốc gia về xã nông thôn mới nâng cao giai đoạn 2021 - 2025, Công văn số 1522/BNN-VPDP ngày 15/3/2022 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Bộ Nội vụ đã ban hành theo thẩm quyền Văn bản số 1311/BNV-TH ngày 04/4/2022 hướng dẫn Ủy ban nhân dân (UBND) các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương thực hiện tiêu chí "18.1. Cán bộ, công chức xã đạt chuẩn" thuộc tiêu chí số 18 về hệ thống chính trị và tiếp cận pháp luật, Bộ tiêu chí quốc gia về xã nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025.

Bộ Nội vụ đã tham mưu trình Chính phủ ban hành Nghị định số 33/2023/NĐ-CP ngày 10/6/2023, thay thế 4 văn bản quy định của Chính phủ về cán bộ, công chức cấp xã, cụ thể: (1) Không quy định chức danh công chức trưởng công an xã do đã bố trí công an chính

quy ở cấp xã; (2) Bổ sung quy định tăng thêm số lượng công chức cấp xã tùy theo dân số và diện tích (phường thuộc quận cứ tăng thêm đủ 1/3 mức quy định về quy mô dân số thì được tăng thêm 1 công chức; các đơn vị hành chính cấp xã còn lại cứ tăng thêm đủ 1/2 mức quy định về quy mô dân số thì được tăng thêm 1 công chức; đơn vị hành chính cấp xã cứ tăng thêm đủ 100% mức quy định về diện tích tự nhiên được tăng thêm 1 công chức); (3) Phân cấp cho UBND cấp tỉnh trình HĐND cùng cấp quy định cụ thể chức danh, số lượng người trực tiếp tham gia hoạt động ở thôn, tổ dân phố; (4) Quy định tiêu chuẩn đối với vị trí việc làm cán bộ, công chức cấp xã có đặc thù khác với cán bộ, công chức cấp huyện trở lên; (5) Tăng mức khoán quỹ phụ cấp người hoạt động không chuyên trách ở mỗi đơn vị hành chính cấp xã; (6) Giao thẩm quyền cho UBND cấp tỉnh quy định cụ thể về việc quản lý, sử dụng đối với từng chức vụ, chức danh người hoạt động không chuyên trách ở cấp xã.

Để triển khai thực hiện việc tăng thêm số lượng công chức cấp xã theo quy mô dân số và diện tích, Bộ Nội vụ ban hành Văn bản số 3676/BNV-CTTN ngày 14/7/2023 hướng dẫn thay thế việc thực hiện đối với nội dung tiêu chí 18.1.

c. Về công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức xã

Căn cứ Quyết định số 263/QĐ-TTg ngày 22/02/2023 của Thủ tướng Chính phủ, Bộ Nội vụ được giao chủ trì, hướng dẫn thực hiện nội dung số 01 thuộc nội dung thành phần số 08 về “Triển khai đề án về đào tạo, bồi dưỡng kiến thức, năng lực quản lý hành chính, quản lý kinh tế - xã hội chuyên sâu, chuyển đổi tư duy về phát triển kinh tế nông thôn cho cán bộ, công chức xã theo quy định, đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn mới”. Bộ Nội vụ đã nghiên cứu trình Chính phủ ban hành Nghị định số 89/2021/NĐ-CP ngày 18/01/2021 sửa đổi, bổ sung Nghị định số 101/2017/NĐ/CP về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức, viên chức, trong đó quy định

hình thức bồi dưỡng như sau: (1) Theo tiêu chuẩn ngạch công chức, tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp viên chức; (2) Theo tiêu chuẩn chức vụ, chức danh lãnh đạo, quản lý; (3) Theo tiêu chuẩn chức vụ, chức danh cán bộ, công chức cấp xã; (4) Theo yêu cầu vị trí việc làm.

Để kịp thời hướng dẫn các địa phương xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức xã, ngày 16/6/2022, Bộ Nội vụ đã có Công văn số 2580/BNV-ĐT về việc hướng dẫn các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương triển khai: (1) Xây dựng và ban hành Kế hoạch tổng thể về bồi dưỡng kiến thức, năng lực quản lý hành chính nhà nước, quản lý kinh tế - xã hội chuyên sâu, chuyển đổi tư duy về phát triển nông thôn cho cán bộ, công chức xã thuộc thẩm quyền quản lý, đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025; (2) Đề nghị UBND tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương phối hợp với các trường chính trị tỉnh, cơ sở đào tạo, bồi dưỡng của địa phương và trung ương tổ chức các khóa bồi dưỡng cho cán bộ, công chức xã; (3) Tổng hợp và gửi đề xuất nhu cầu kinh phí về Bộ Nội vụ để tổng hợp gửi Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Bộ Tài chính trình cấp có thẩm quyền (hàng năm và cả giai đoạn)...

Để tổ chức hình thức bồi dưỡng theo tiêu chuẩn chức vụ, chức danh cán bộ, công chức cấp xã, theo nhiệm vụ, quyền hạn được phân công, Bộ trưởng Bộ Nội vụ đã ban hành: (1) Quyết định số 1117/QĐ-BNV ngày 11/12/2022 ban hành Chương trình bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng lãnh đạo, quản lý đối với chủ tịch, phó chủ tịch UBND xã; (2) Quyết định số 1312/QĐ-BNV ngày 31/12/2022 ban hành Tài liệu bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng lãnh đạo, quản lý đối với chủ tịch, phó chủ tịch UBND xã; (3) Quyết định số 90/QĐ-BNV ngày 16/02/2023 ban hành Chương trình bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng lãnh đạo, quản lý đối với chủ tịch, phó chủ tịch UBND phường thị trấn; (4) Quyết định số 234/QĐ-BNV ngày 31/3/2023 ban hành Tài liệu bồi dưỡng kiến

thức, kỹ năng lãnh đạo, quản lý đối với chủ tịch, phó chủ tịch UBND phường, thị trấn. Đồng thời, tổ chức các đợt tập huấn chuyển giao chương trình, tài liệu bồi dưỡng theo các khu vực cho các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng các bộ, ngành và trường chính trị các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương.

Căn cứ nhiệm vụ Chính phủ giao tại mục 3 phần I Phụ lục II, Nghị quyết số 26/NQ-CP ngày 27/02/2023 của Chính phủ ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 19-NQ/TW, Bộ Nội vụ chủ trì, phối hợp với các bộ, ngành, địa phương liên quan xây dựng Đề án đào tạo, bồi dưỡng kiến thức, năng lực quản lý hành chính, quản lý kinh tế - xã hội chuyên sâu, chuyển đổi tư duy về phát triển kinh tế nông thôn cho cán bộ, công chức xã theo quy định, đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn mới; đã rà soát tình hình thực hiện công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức xã theo chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới thời gian qua. Do đó, các địa phương chịu trách nhiệm xây dựng kế hoạch và tổ chức bồi dưỡng cho đội ngũ cán bộ, công chức xã theo nhiệm vụ được giao.

Bộ Nội vụ đã báo cáo trình Chính phủ và được Chính phủ giao cho Bộ Nội vụ phối hợp với Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, các bộ, ngành và địa phương triển khai việc bồi dưỡng kiến thức về phát triển kinh tế nông thôn, đáp ứng yêu cầu xây dựng nông thôn mới, bảo đảm hiệu quả, tránh chồng chéo, trùng lặp.

d. Nâng cao năng lực, chuyển đổi nhận thức, tư duy cho cán bộ, công chức làm công tác xây dựng nông thôn mới các cấp

Năm 2021, căn cứ nhiệm vụ và nguồn kinh phí được cấp từ cơ quan chủ trì chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới, Bộ Nội vụ đã nghiên cứu, xây dựng và ban hành bộ tài liệu tập huấn kiến thức, kỹ năng cho cán bộ, công chức làm công tác xây dựng nông thôn mới các cấp trong giai đoạn 2021 - 2025; mục đích nhằm nâng cao năng

lực đội ngũ cán bộ làm công tác xây dựng nông thôn mới ở các cấp, cấp xã, huyện, chú trọng các xã nghèo, các xã vùng sâu, vùng xa, vùng có đông đồng bào dân tộc thiểu số. Tài liệu được xây dựng gồm phần hai phần kiến thức và kỹ năng, dễ hiểu, dễ áp dụng, đáp ứng được nhu cầu củng cố, nâng cao kiến thức, kỹ năng cho cán bộ làm công tác nông thôn mới các cấp tại địa phương.

Giai đoạn 2021 - 2023, Bộ Nội vụ chủ trì, phối hợp với Văn phòng điều phối nông thôn mới Trung ương (Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn) biên tập, lựa chọn các chuyên đề phù hợp theo từng năm, tổ chức 10 lớp tập huấn cho cán bộ, công chức cấp sở, ban ngành, cấp huyện, xã làm công tác xây dựng nông thôn mới, với hơn 2.500 lượt cán bộ, công chức được tham gia bồi dưỡng trên cả nước³. Qua các lớp tập huấn, đã triển khai các nội dung, chỉ tiêu, tiêu chí thực hiện chương trình; giải đáp những khó khăn, vướng mắc trong thực tiễn triển khai.

đ. Về công tác thi đua - khen thưởng

Từ năm 2011 đến nay, phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” đã trở thành phong trào trọng tâm, nòng cốt trong các phong trào thi đua yêu nước của cả nước. Các cấp, các ngành đã phát động thi đua xây dựng nông thôn mới trong nhân dân, góp phần tích cực trong việc thay đổi diện mạo nông thôn cũng như nâng cao đời sống tinh thần và vật chất cho người dân ở vùng nông thôn.

Phát huy kết quả đạt được của Phong trào thi đua giai đoạn 2011 - 2020, Bộ Nội vụ đã trình Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 587/QĐ-TTg ngày 18/5/2022 về kế hoạch tổ chức thực hiện Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” giai đoạn 2021 - 2025, trong đó quy định rõ các nội dung phong trào thi đua; giải pháp thực hiện; đối tượng, tiêu chí thi đua; hình thức và tiêu chuẩn khen thưởng. Bộ Nội vụ đã giao Ban Thi đua - khen thưởng Trung ương ban hành Hướng dẫn số 2358/HD-

BTĐKT ngày 31/8/2022, theo đó, đã cụ thể hóa mục đích, yêu cầu, đối tượng, hình thức và tiêu chuẩn xét tặng hình thức khen thưởng cho các tổ chức, cá nhân.

Năm 2023, Bộ Nội vụ ban hành Kế hoạch số 201/KH-BTĐKT ngày 22/02/2023 về tổ chức thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới năm 2023 gồm: (1) Thực hiện công tác giám sát, khảo sát, đánh giá mô hình và kết quả thực hiện (Quyết định số 76/QĐ-BTĐKT ngày 22/02/2023), triển khai Phong trào thi đua và khen thưởng thành tích thực hiện Phong trào thi đua; (2) Tổ chức Hội nghị đánh giá việc triển khai thực hiện Phong trào thi đua và công tác khen thưởng thành tích Phong trào thi đua nhằm nâng cao năng lực thực hiện Chương trình (Quyết định số 158/QĐ-BTĐKT ngày 12/7/2023); (3) Truyền thông về Phong trào thi đua, xây dựng các tin, bài, phóng sự đăng tải, tuyên truyền trên các phương tiện thông tin đại chúng với nhiều hình thức và nội dung phong phú, đa dạng (Kế hoạch số 1824/KH-BTĐKT ngày 14/7/2023). Bộ Nội vụ đã nghiên cứu xây dựng kế hoạch kiểm tra, giám sát, đánh giá việc triển khai thực hiện chương trình tại các địa bàn được phân công, đôn đốc, theo dõi và tổng hợp báo cáo kết quả thực hiện chương trình của 5 tỉnh: Bình Định, Phú Yên, Khánh Hòa, Bình Dương và Đồng Nai.

3. Kết luận

Mặc dù phải thực hiện nhiều nhiệm vụ quan trọng, phức tạp nhưng Bộ Nội vụ luôn quán triệt quan điểm của Đảng, tuân thủ sự chỉ đạo, điều hành của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ với phương châm hành động “Đoàn kết, kỷ cương, gương mẫu, đổi mới, hiệu quả”, cùng cả hệ thống chính trị quyết tâm xây dựng và hoàn thiện thể chế, đề xuất sửa đổi, bổ sung nhiều chính sách quan trọng nhằm tháo gỡ khó khăn, khai thông những điểm nghẽn trong quá trình tổ chức thực thi chính sách. Đồng thời, tập trung mạnh mẽ nguồn lực để hoàn thành các nhiệm vụ cấp có thẩm quyền giao theo chương trình công

tác của Bộ Nội vụ, trong đó thực hiện triển khai hiệu quả những nhiệm vụ liên quan đến chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới □

Chú thích:

1. Báo cáo tại Hội nghị sơ kết 3 năm thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025, ngày 17/7/2023 của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn.

2. Bộ Nội vụ (2022). Báo cáo Tổng kết thực hiện Nghị quyết số 1211/2016/UBTVQH13 ngày 25/5/2016 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội và việc sắp xếp đơn vị hành chính cấp huyện, cấp xã trong giai đoạn 2019 - 2021.

3. Vụ Công tác thanh niên, Bộ Nội vụ. Báo cáo thực hiện Kế hoạch tổ chức các lớp tập huấn kiến thức, kỹ năng cho cán bộ, công chức làm công tác xây dựng nông thôn mới cấp sở, huyện các năm 2021 - 2023.

Tài liệu tham khảo:

1. Nghị định số 63/2022/NĐ-CP ngày 12/9/2022 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Nội vụ.

2. Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 05/8/2008 Hội nghị lần thứ 7 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về nông nghiệp, nông dân, nông thôn.

3. Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 16/6/2022 Hội nghị lần thứ 5 Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XIII) về nông nghiệp, nông dân, nông thôn đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

4. Nghị quyết số 25/2021/QH15 ngày 28/7/2021 của Quốc hội phê duyệt chủ trương đầu tư Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025.

5. Quyết định số 1689/QĐ-TTg ngày 11/10/2021 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Kế hoạch triển khai Nghị quyết số 25/2021/QH15 ngày 28/7/2021 của Quốc hội phê duyệt chủ trương đầu tư Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025.

6. Quyết định số 263/QĐ-TTg ngày 22/02/2022 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2021 - 2025.